
Діяльність бібліотеки щодо формування медіакультури учасників освітнього процесу

*Кокорєва Ю. Б., завідувачка бібліотеки
Харківської гімназії № 43
Харківської міської громади*

Сьогодні методи традиційної освітньої системи завдяки можливостям засобів масової інформації та комунікації набувають нового розвитку. Медіа вносять принципові зміни в зміст навчання. Саме тому метою шкільної медіаосвіти нашого закладу є формування медіакультури учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, педагогічних працівників, батьків).

Головні завдання шкільної медіаосвіти:

- сформувати в здобувачів освіти стійкі навички критичного мислення;
- сформувати медіаімунітет особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу;
- розвинути вміння та навички сприймання медіатекстів;
- навчити здобувачів освіти використовувати медійний простір для реалізації пізнавальних інтересів, навчальної програми;
- сформувати в учасників освітнього процесу медіакультуру та медіакомпетентність.

Ураховуючи основні положення Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, педагогічний колектив Харківської гімназії № 43 пріоритетними напрямками розвитку ефективної системи медіаосвіти в закладі визначив:

- створення системи шкільної медіаосвіти;
- створення умов для розвитку професійної медіаосвіти;
- сприяння розвитку родинної медіаосвіти;
- створення умов для самостійної та безперервної медіаосвіти.

Зміни ціннісних орієнтирів шкільної освіти вимагають перебудови всіх складових компонентів сучасного закладу освіти. Серед них шкільна бібліотека як обов'язковий структурний підрозділ закладу освіти посідає особливе місце. Шкільні бібліотеки набувають нового статусу й мають назву: «інформаційний центр». Прийшло розуміння, що шкільна бібліотека – це не тільки місце для видачі книг, а й індикатор освіти, тому повинна сформувати політику інформаційної підтримки освіти, крім того, навчати самостійно шукати інформацію. Адже здобувач освіти, ставши незалежним у пошуках знань, може досягти більшого і в школі, і в дорослому житті, буде об'єктивно бачити й оцінювати різні точки зору, судити про них розумно.

Основними завданнями для себе, як бібліотекаря, вважаю такі: зацікавити учня читанням, навчити читати й розуміти книгу, створити умови виховання інформаційної культури, надати вчителям допомогу з усіх напрямів освітнього процесу, створити умови для всебічного розвитку майбутнього громадянина України засобами бібліотеки нашої гімназії.

Заходи, які проводяться в бібліотеці, спрямовані на сприйняття медіа, виховують моральні цінності активного учасника культурного розвитку, вчать дитину думати й висловлювати свої власні думки. Рівень інформаційної культури визначається вмінням формулювати свої потреби в інформації, ефективно її шукати, оцінювати й використовувати.

У гімназії стали традиційними *предметні тижні*. Активну участь у їх проведенні бере й бібліотека: готуються виставки літератури з предмета, добирається література для вікторин, проводяться бібліографічні огляди. Ефективними технологіями популяризації літератури є презентації книг, мандрівки літературними стежками видатних письменників, книжкові огляди, різноманітні конкурси, тематичні дискусії, години спілкування з поезією, мистецтвом, музикою, прес-конференції за формою ділових та рольових ігор. Зміст цих заходів разом із членами гуртка «Юні журналісти» висвітлюємо в газеті «Шкільний корабель» та у новинах на сайті нашої гімназії.

Науково-методична діяльність

Бібліотекар надає методичну допомогу вчителям-предметникам, класним керівникам під час проведення та підготовки до олімпіад, атестацій, предметних тижнів, методичних засідань, педагогічних рад, семінарів, виховних заходів, написанні творчих робіт, проведенні батьківських зборів. Бібліотечна інформація повинна передбачати регулярність доведення про нові державні документи, теми, інноваційні напрями в наукових досягненнях педагогіки, соціології тощо.

Під час освітнього процесу педагоги гімназії значну увагу приділяють застосуванню мультимедійних технологій, використовуючи тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію, які позитивно впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Важливою ланкою інформаційної діяльності бібліотеки є робота з батьками учнів: надати їм інформаційну допомогу у вихованні дітей, залучити їх до освітнього процесу. Використовую такі форми роботи: звіт на загальношкільних батьківських зборах про роботу бібліотеки; оформлення інформаційного куточка для батьків на сайті гімназії з рекомендаціями та порадами щодо виховання дітей у сім'ї; анкетування; консультації та поради з питань керівництва дитячого читання.

Важливу роль відіграє бібліотека гімназії як сучасний центр медіаосвіти нашого закладу, де концентрується інформаційно-пошукова діяльність учасників освітнього процесу: учні 8-11-х класів мають можливість формувати навички й уміння читати, використовуючи безпосередньо матеріали Інтернет-мережі різного рівня складності, удосконалювати уміння аудіювання на основі аутентичних звукових текстів, пісень, кіно епізодів. Шкільний бібліотекар допомагає дітям зорієнтуватися в мережі Інтернет, має змогу запропонувати їм посилання на цікаві та корисні ресурси, допомагає учням готувати презентації, реферати, проєкти, користуючись накопиченою базою безпечних посилань і ресурсів. Здобувачі освіти мають можливість удосконалювати знання з навчальних предметів за допомогою виконання тестів у режимі onlin; формувати навички глобального мислення. Педагогічні працівники проходять онлайн-курси, беруть участь у вебінарах тощо.

Розвиток професійної медіаосвіти

Традиційною формою безперервної медіаосвіти для педагогічних працівників гімназії є відвідування циклів семінарів для вчителів-предметників з упровадження та використання системи дистанційного навчання Moodle та хмарних технологій в освітньому процесі на базі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, участь у проєкті, який реалізується в закладі освіти, «Крок до інформаційного суспільства», у роботі творчої групи «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у виховний процес початкової школи».

За результатами анкетування, 85% педагогів гімназії вільно володіють ІКТ, використовують їх під час проведення освітнього процесу, мають власні сторінки на сайті закладу або блоги на інших платформах, де розміщують презентації до уроку, дистанційні курси, тестові завдання тощо.

На уроках для здійснення наочної підтримки процесу навчання здебільшого застосовують учителі освітній потенціал мультимедійних презентацій. Використання презентацій сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, завдяки використанню анімації з'являються можливості виділення найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, додавання фотографій, схем, таблиць.

З переліком матеріалів, посиланнями на сайти та блоги, електронними версіями презентацій, розробок, дистанційних курсів учасники освітнього процесу можуть ознайомитися в шкільній бібліотеці. Крім того, учителі початкової школи мають можливість скористатися добіркою медіатекстів для використання в освітньому процесі на уроках читання, мистецтва, природознавства та інших.

Триває робота творчої групи педагогічних працівників і бібліотечного активу гімназії в межах реалізації проекту «Крок до інформаційного суспільства» над створенням бази медіатекстів з української, німецької та англійської мов.

Однією з форм підвищення професійного рівня та навчання, обміну досвідом є активна діяльність методичних об'єднань шкільного й районного рівнів: семінари, конференції, творчі лабораторії, майстер-класи, інтерактивне спілкування, засідання круглих столів тощо.

Харківська гімназія № 43 активно співпрацює із закладами вищої освіти та бібліотеками міста. Спільно з Харківською обласною бібліотекою для юнацтва проведено районний семінар *для бібліотекарів* закладів загальної середньої освіти Московського району міста Харкова «Використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці». Учасники семінару обговорювали шляхи підвищення ефективності роботи за допомогою використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці. Проведення методичних об'єднань мають продемонструвати наявність потужних стимулів, до яких необхідно наближатися шляхом використання нетрадиційних і розвитку відповідних традиційних технологій. У роботі віддаємо перевагу проблемно-дискусійним формам і методам поширення та опанування знань, створюємо умови для розвитку ініціативи, творчості та самовдосконалення.

Проект «Журналіст: професія та покликання»

У становленні національної демократичної держави однією з передумов є формування соціуму свідомо активних громадян, які дотримуються демократичних цінностей та настанов у своїй поведінці, а також своєю діяльністю продукують громадянські ініціативи й демократичну культуру. У нашій гімназії започаткований проект із громадянської журналістики «Журналіст: професія та покликання», спрямований на поглиблення рівня знань про медіа та соціум.

Оскільки збільшується потік інформації, підвищується інтерес підлітків до інформаційних технологій. Але й знижується інтерес до читання, літературної та публіцистичної творчості. Страждають від цього, перш за все, предмети гуманітарного циклу.

Журналістика відкриває широкі можливості для використання знань, умінь і навичок, служить як засіб висловлювання громадської думки, що формується довкола гострих проблем. Уміння міркувати, висловити свою думку, аналізувати

явища, вступати в діалог – усі ці вміння формуються завдяки участі в проєкті. Особливістю методики проведення проєкту є об'єднання теоретичної та практичної частин: тренінги, бесіди, зустрічі з цікавими людьми, огляди, екскурсії, рольові та ділові ігри, прес-конференції тощо.

Заняття журналістикою вирішує одне з головних завдань виховання – формування соціально активної особистості. Для цього необхідно організувати творчу діяльність, цікаву за змістом, привабливу для підлітків, таку, що враховує їх здібності та захоплення.

Ми прагнемо, щоб медіаосвіта мала привабливий вигляд, а молоді люди мали можливість спробувати свої сили у сфері ЗМІ. Оформлення газети потребує володіння художнім смаком, образотворчою уявою навичок дизайну та фотопубліцистики (плакат, карикатура, фоторепортажі тощо). План роботи, форми проведення засідань завжди різноманітні. Але переважає діяльнісний підхід: діти аналізують наявні матеріали, збирають і систематизують, редагують тексти, ведуть робочі щоденники, блокноти, записники. Велике значення для формування самостійності школярів має залучення їх до роботи з довідковою літературою.

Сприяння розвитку родинної освіти

Сьогодні середньостатистична дитина стає активним телеглядачем із двох років, а з раннього дитинства, ще задовго до школи, добре запам'ятовує побачене на екрані, а також починає опановувати комп'ютер і грати в комп'ютерні ігри. Медіа стають важливим компонентом її повсякденного життя, у якому «інформаційний дощ» перетворився насправді в «інформаційну зливу». Отже, уже в дошкільному віці діти достатньо близько знайомі з медіасвітом, мають чималий досвід взаємодії з ним. Батьки ж недостатньо обізнані з тим, як захистити дітей і навчити їх безпечного користування. Діти й підлітки більш «розвинені» в технічному плані, вони легко можуть обійти заборони батьків і усунути засоби батьківського контролю. Тому дорослим спочатку необхідно самим засвоїти основи Інтернет-грамотності, а вже потім навчати правил нетикету (етикету спілкування в Інтернеті) і комп'ютерної безпеки свою дитину та зробити це відповідно до віку дитини, кола її інтересів.

Батьки гімназії стали активними суб'єктами медіаосвітнього руху. Саме на них покладається велика відповідальність за те, щоб уберегти дітей, які є активними споживачами масової інформації, від морального розбещення, комп'ютерної залежності, теле- та ігроманії. Для підвищення рівня медіакультури, забезпечення комп'ютерної безпеки своїх дітей батьки самі мають бути медіакомпетентними, навчатися азів медіаграмотності, розвивати власне критичне мислення.

Тому наступною складовою медіаосвіти в гімназії є просвітницька робота з батьками. На сайті гімназії створено сторінку для батьків із порадами щодо безпечного користування Інтернетом; проводиться онлайн-опитування серед батьків із метою виявлення проблемних ситуацій. Батькам пропонується психолого-консультаційна допомога з питань медіагігієни, на батьківських зборах члени бібліотечного активу виступали з презентаціями «Як зробити використання Інтернету безпечним?», «Реклама та діти», «Інтернет-загрози», «Онлайн-шахрайство» тощо.

Висновки

Отже, можемо підсумувати, що якісна інформаційна робота бібліотеки завжди була й надалі залишається важливим ресурсом в освітньому процесі

школи. Тому сьогодні дуже актуально спрямовувати свої зусилля як на формування бібліотечного медіапростору – осередку медіаосвіти всіх учасників освітнього процесу, так і на впровадження тих нововведень, які дозволять їй максимально ефективно виконувати свою місію – забезпечувати модернізацію та інформатизацію освітнього процесу. Це суттєво підвищить якість і ефективність праці бібліотекаря, створить належні умови для задоволення постійно зростаючих інформаційних потреб читачів, дозволить значно розширити спектр послуг і оперативний доступ до інформації.

Список використаних джерел

1. Збірник інноваційно-методичних робіт з медіаграмотності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pclub.dn.ua/wp-content/uploads/2016/09/Zbirnyk_robir_z_media_gramotnosti.pdf.
2. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя [Електронний ресурс] / Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощанова В.В., Дегтярьова Г.А., Іванова І.Б., Кожанова А.Ю., Пиза Г.Ю., Шкребець О.О., Янкович О.І.; за ред. Волошенюк О.В., Іванова В.Ф. – Київ: ЦВП, АУП, 2018 – 234 с. – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/mediagramotnist-u-pochatkoviy-shkoli/>.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор. В.Ф.Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. – Київ: Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
4. Практична медіаграмотність для бібліотек [Електронний ресурс] / Власюк О.В., Іванова Т.В., Потапова В.І., Срібна І.С.; за ред. Волошенюк О.В., Іванова В.Ф. – Київ: АУП, ЦВП, 2019. – 61с. – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/praktichna-mediagramotnist-dlya-bibl/>.
5. Формування медіаграмотності педагогів : навчально-методичний посібник [за заг. ред. Л.Д. Покроєвої, Г.А.Дегтярьової]. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. – 252 с.

Медіатека ліцею – інтерактивний простір учасників освітнього процесу

*Хільченко Л. О., завідувачка бібліотеки
Нововодолазького ліцею №3
Нововодолазької сільської громади
Харківського району*

У рамках обласного конкурсу мініпроектів розвитку територіальних громад «Разом у майбутнє» на базі Нововодолазького ліцею №3 було відкрито першу медіатеку Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади як інтерактивний публічний простір нового покоління.

Упродовж року з дня її відкриття медіатека стала культурним центром нашої громади, інтегрованим освітнім простором, де кожен користувач за допомогою сучасних технічних засобів зможе збагатити свої знання, розширити кругозір, першим кроком до створення сучасного освітнього середовища, що відповідає вимогам Нової української школи та європейським освітнім стандартам.

На думку наших користувачів, медіатека – це вільний доступ до інформації, новітні методи обслуговування, простір для комунікації з однодумцями, модерний дизайн, можливість реалізації індивідуальних освітніх запитів кожного